

merkt worden. Zulke waren de vierhonderd en vijftig profeten van Baäl en de vierhonderd profeten van het bosch, die van de tafel van Isebel aten. 1 Kon. 18 : 19. Die valsche profeten aten dus het brood van Isebel. Als tegenstelling met den waren profeet Elia, die veertig dagen vastte, evenals Mozes, kwam de uitdrukking in haar minachtende bedoeling nog sterker uit.

In Amos 7 wordt nog verhaald van den priester Amazia, die tot Amos zeide: „Gij ziener, ga weg, vlied in het land van Juda en eet aldaar brood, en profeteer aldaar.” Dat zou dan kunnen beduiden: zoek daar uw brood met profeteeren. Allicht vinden we ook hierin de grondgedachte van profeteeren om den broode.

Niet onmogelijk, schoon minder waarschijnlijk is het, dat in verband met de geschiedenis van de zending van den man Gods uit Juda tot Jerobeam, een profeet, die brood eet, een ongehoorzame profeet is, een, die het woord Gods losgelaten heeft. 1 Kon. 13.

Van iemand, die besluiteloos is, die weifelt of niet weet, welke partij hij kiezen zal, die dus tusschen twee tegenstrijdige meeningen geslingerd wordt, wiens hart nog aan het eene hangt, terwijl het geweten hem vermaant om zich beslist voor het andere te verklaren, zegt men, dat *hij hinkt op twee gedachten*. 1 Kon. 18 : 21. De uitdrukking is ongemeen schilderachtig. De halfheid, die voor de besliste keuze terugdeinst, treedt daarin onder een treffend beeld voor onzen geest.

Baälspriesters is eveneens een term, aan dat hoofdstuk ontleend. 1 Kon. 18 en 2 Kon. 11. Het zijn valsche leeraren, leugenprofeten, die van den reinen dienst Gods aftrakken. In den strijd van Puriteinen en Gereformeerden tegen de vermenging van waarheid en leugen, van het Goddelijke en het menschelijke in de Engelsche en Roomsche kerk, werden de priesters vaak Baälspriesters genoemd.

Een kind van Naboth (1 Kon. 21.) is volgens sommige neen overzettelijk mensch, die volstandig weigert, een voorslag aan te nemen. Maar, dewijl er wel bijgevoegd wordt: „vroeg groot en toch zot,” mag hier misschien gedacht worden aan een naamsverwisseling met Nabal, wiens naam en daad dwaasheid was en die uit Davids geschiedenis bekend is.

In het snoed bedrijf van Isebel om den rechtvaardigen Naboth ten val te brengen, liet deze goddelooze koningin een vasten uitroepen. Op dien vastendag moesten twee gekochte getuigen Naboth van laster tegen God en den koning beschuldigen. Die beschuldiging leidde tot zijn doodvonnis. Vandaar de waarschuwend uitdrukking: *als Isebel een vasten uitroept, dat Naboth voor zijn wijngaard zorg*, wat dan zeggen wil: als de goddeloozen zich vroom gaan aanstellen, laten dan de vromen zich behoedzaam toonen. Met deze uitdrukking loopt gelijk de waarschuwing: als de vos de passie preekt, boer! pas op je ganzen!

In hoofdstuk 22 vindt Achab zijn dood in een veldtocht tegen de Syriërs, waartegen Micha, de profeet, zijn waarschuwend stem had laten hooren, toen hij onder meer zeide: „Ik zag het gansche Israël verstrooid, gelijk *schapen, die geen herder hebben*.” Zulke schapen zonder herder noemt nu onze taal een menigte, die geen leider heeft.

In het tweede boek der Koningen (2 Kon. 2 : 13.) wordt gemeld, dat Eliza den mantel van Elia opnam, als zinnebeeldige aanduiding, dat het profetenambt op hem was overgegaan. Als nu iemand in zijn voorzeggingen gefaald, of in zijn vermoeden gewaagd heeft, dan zegt hij tot zijn verontschuldiging, dat hij geen profeet is, of dat hij zich ook den *profetenmantel* niet omhangen kan. Met die woorden geeft hij ook wel vooruit reeds te kennen, dat hij niet kan instaan, dat wat hij voorzeft of vermoedt, nu ook werkelijkheid zal blijken.

Is het ergens vervelend doodsch of stil; wordt er geen teeken van leven bespeurd; is er kennelijke achteruitgang, die niet te stuiten schijnt, dan zegt men: *de dood is in den pot*. Deze uitdrukking is klaarblijkelijk overgenomen uit 2 Kon. 4 : 40.

Dat verhaal wordt ingeleid met de mededeeling, *dat er honger in het land was*. De uitdrukking komt ook elders in de Schrift

voor. Schertsenderwijs wordt er, als de kinderen of aanzittenden met groote graagte de opgedichte spijze gaan nuttigen, gezegd, dat er honger in het land is.

Nog komt in dat hoofdstuk het verhaal voor van een man van Baäl Salisa, die den profeet Elisa twintig *gerstebrooden* bracht. De profeet liet die door zijn dienaar aan de profeten zonen voorzetten. Wil men nu te kennen geven, dat iemand niet tot den kring der ingewijden behoort, of geen profeet of profeten zoon is, dan gebruikt men het gezegde: *hij heeft niet meegegeten van de gerstebrooden*, en dan meestal in den spotnenden zin van: *hij is niet een van de schrandersten*.

In 2 Koningen 6 wordt verhaald van een van de kinderen der profeten, wiens bijl, of althans het ijzer er van, in het water was gevallen. Eliza deed het ijzer bovendrijven met er een afgesneden hout heen te werpen. Zoo redde hij den man uit zijn verlegenheid. *Hij is het bijltje kwijt*, zegt nu de volkstaal van iemand, die verlegen en bedremmeld staat, omdat hij niet weet wat aan te vangen.

In hoofdstuk 4 komt weer de Baälspriester voor, Mattan, die door het volk voor de altaren gedood werd.

In hoofdstuk 14 : 26 wordt gezegd, dat de Heere zag, dat de ellende van Israël zeer *bitter* was. Naast de uitdrukking: *een beginsel der smarte*, door den Heere Jezus Zelfen gebruikt, ontstond de gelijkbeteekenende spreekwijze: *een begin van bitter lijden*, om aan te duiden, dat er iets gebeurt, dat een eerste voorval is van een gansche reeks van jammeren.

In hoofdstuk 19 wordt medegedeeld, dat de godvreezende koning Hiskia *opging* in het huis des Heeren met de brieven, hem namens den Assyrischen koning gezonden. In het 20ste hoofdstuk wordt hem toegezegd, dat hij ten derden dage weder naar het huis des Heeren zal *opgaan*. Uit dat opgaan der Israëlieten naar hun op den berg gebouwen tempel is te verklaren, dat ook in ons laag en vlak land de gang naar het huis des gebeds of de kerk met het woord opgaan wordt benoemd.

Toen Manasse het volk van Juda deed dwalen en Jeruzalem met zijn gruwelen vervulde, zeide de Heere, de God Israëls: Ziet, Ik zal een kwaad over Jeruzalem en Juda brengen, dat een ieder, die het hoort, *beide zijne ooren zullen klinken*. Onze taal nam die uitdrukking over, waarbij opgemerkt moet worden, dat in een Bijbelvertaling, vóór de Statenvertaling in gebruik, inplaats van *klinken tuiten* stond. *Zijn ooren zullen er van tuiten* zegt men nu nog van iemand, die weldra verbaasd zal opzien over wat hij vernemen zal.

En is er in iemands afwezigheid veel over hem gesproken in eenig gezelschap, dan voegt men hem wel eens toe: mij dunkt, dat uw ooren er wel van getuit zullen hebben.

Soortgelijk gebruik wordt er van de uitdrukking gemaakt, als ergens veel en luid gesproken of lang en luidkeels gezongen is.

De lezing van de beide boeken der Koningen met het doel om op te sporen, hoe zij tot de verrijking van onze taal hebben bijgedragen, is hiermede ten einde.

Er volgen nog vier historische boeken, waaruit de taal veel minder heeft overgenomen. Het zijn die van de Kronieken, van Ezra, Nehemia en Esther. We zullen die in één artikel kunnen afdoen.

H. J. E.

VARIA.

Jabroer.

Bij velen heet een treflijk man,
Wie nimmer toornen kan.
Maar ik zeg, naar een andre leer:
Een jabroer is 't — niets meer.

A. J. H.